

AFGØRELSE TRUFFET AF EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN**Nr. 32/00/KOL****den 16. februar 2000**

om indførelse af retningslinjer for samarbejdet mellem de nationale domstole og EFTA-Tilsynsmyndigheden på statsstøtteområdet og om 23. ændring af de proceduremæssige og materielle regler for statsstøtte

EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN,

som henviser til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde⁽¹⁾, særlig artikel 61 til 63,

som henviser til aftalen mellem EFTA-staterne om oprettelse af en Tilsynsmyndighed og en Domstol⁽²⁾, særlig artikel 24 og artikel 1 i protokol 3 hertil,

som tager i betragtning, at EFTA-Tilsynsmyndigheden i henhold til artikel 24 i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen skal sætte bestemmelserne om statsstøtte i kraft,

som tager i betragtning, at EFTA-Tilsynsmyndigheden i henhold til artikel 5, stk. 2, litra b), i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen skal udstede meddelelser og retningslinjer for områder, der er behandlet i EØS-aftalen, hvis dette er udtrykkeligt fastsat i denne aftale eller i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, eller hvis EFTA-Tilsynsmyndigheden finder det nødvendigt,

som erindrer om, at EFTA-Tilsynsmyndigheden⁽³⁾ den 19. januar 1994 vedtog proceduremæssige og materielle regler for statsstøtte⁽⁴⁾,

som tager i betragtning, at Europa-Kommissionen har vedtaget en meddelelse om samarbejdet mellem de nationale domstole og Kommissionen på statsstøtteområdet⁽⁵⁾,

som tager i betragtning, at der skal sikres en ensartet anvendelse af statsstøttereglerne i hele Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde,

som tager i betragtning, at i henhold til punkt II under overskriften »Generelt« i slutningen af bilag XV til EØS-aftalen skal EFTA-Tilsynsmyndigheden efter høring af Europa-Kommissionen vedtage retsakter, der svarer til dem, som Kommissionen vedtager for at opretholde lige konkurrencevilkår,

som har hørt Europa-Kommissionen,

som tager i betragtning, at EFTA-Tilsynsmyndigheden har hørt EFTA-staterne om indførelsen af de nye retningslinjer,

⁽¹⁾ I det følgende benævnt »EØS-aftalen«.

⁽²⁾ I det følgende benævnt »aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen«.

⁽³⁾ Oprindeligt offentliggjort i EFT L 231 af 3.9.1994 og i EØS-supplementet til EFT nr. 32 af samme dato, senest ændret (for 22. gang) ved afgørelse nr. 329/99/KOL af 16.12.1999 (se s. 1 i denne EFT).

⁽⁴⁾ I det følgende benævnt »retningslinjer for statsstøtte«.

⁽⁵⁾ Offentliggjort i EFT C 312 af 23.11.1995, s. 8.

HAR TRUFFET FØLGENDE AFGØRELSE:

1. Retningslinjerne for statsstøtte ændres ved at indføre et nyt kapitel, kapitel 9A, om samarbejdet mellem de nationale domstole og EFTA-Tilsynsmyndigheden på statsstøtteområdet med den ordlyd, der er indeholdt i bilag I til denne afgørelse.
2. EFTA-staterne vil blive underrettet om denne afgørelse ved brev sammen med en kopi af nærværende afgørelse med bilag I.
3. Europa-Kommissionen underrettes i overensstemmelse med litra d) i protokol 27 til EØS-aftalen ved en kopi af afgørelsen med bilag I.
4. Afgørelsen offentliggøres med bilag I i EØS-afsnittet i og EØS-tillægget til *De Europæiske Fællesskabers Tidende*.
5. Den engelske udgave af afgørelsen er autentisk.

Udfærdiget i Bruxelles, den 16. februar 2000.

For EFTA-Tilsynsmyndigheden
Knut ALMESTAD
Formand

BILAG I

»9A. SAMARBEJDET MELLEM DE NATIONALE DOMSTOLE OG EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN PÅ STATSSTØTTE-OMRÅDET

- (1) Formålet med dette kapitel er at give nogle retningslinjer for samarbejdet mellem de nationale domstole og EFTA-Tilsynsmyndigheden på statsstøtteområdet. Kapitlet begrænser på ingen måde de rettigheder, der tilkommer EFTA-staterne, enkeltpersoner eller virksomheder i henhold til EØS-retten. Den foregriber heller ikke den fortolkning, som EFTA-Domstolen, De Europæiske Fællesskabers Domstol og Retten i Første Instans måtte anlægge af EØS-retten eller fællesskabsretten. Endelig er det på ingen måde hensigten at blande sig i den måde, som de nationale domstole opfylder deres opgaver på.
- (2) Europa-Kommissionen (i det følgende benævnt »Kommissionen«) vedtog den 23. november 1995 en meddelelse om samarbejdet mellem de nationale domstole og Kommissionen på statsstøtteområdet⁽¹⁾. Denne meddelelse, der ikke er bindende, indeholder en række principper og regler, som Kommissionen følger på statsstøtteområdet. Den forklarer også, hvordan Kommissionen agter at samarbejde med de nationale domstole. EFTA-Tilsynsmyndigheden mener, at emnet for Kommissionens meddelelse også er relevant for EØS. For at opretholde lige vilkår på statsstøtteområdet og sikre en ensartet anvendelse af EØS-statsstøttereglerne overalt i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde ændrer EFTA-Tilsynsmyndigheden med dette kapitel de gældende retningslinjer for anvendelsen og fortolkningen af EØS-aftalens artikel 61 og 62⁽²⁾. I lyset af den løbende kodificering af statsstøttereglerne i EF og deres efterfølgende virkning på EFTA-staternes lovgivning vil der være et stigende behov for samarbejde på området mellem EFTA-Tilsynsmyndigheden og de nationale domstole.

9A.1. **Indledning**

- (1) Ifølge EF-Domstolens retspraksis har sidste punktum i EF-traktatens artikel 88, stk. 3, som afspejles i sidste punktum i artikel 1, stk. 3, i protokol 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, direkte virkning i EF-medlemsstaternes interne retsordener⁽³⁾. Denne sætning indeholder den såkaldte »standstill-klausul«. Den har følgende ordlyd: »Den pågældende medlemsstat må ikke gennemføre de påtænkte foranstaltninger, før den nævnte fremgangsmåde har ført til endelig beslutning«. En korrekt håndhævelse af denne bestemmelse er af afgørende betydning for en effektiv statsstøttekontrol. Bestemmelsen skal ligesom EF-forordninger (som i kraft af deres karakter og deres funktion i EF's retskildeorden har direkte virkning) anvendes direkte af de nationale domstole uden mellemkomst af en anden retsakt, hvis formål det er at gennemføre EF-retten i national lovgivning. De nationale domstole i Fællesskabet har beføjelse til at håndhæve den direkte virkning af sidste punktum i EF-traktatens artikel 88, stk. 3.
- (2) EFTA-Tilsynsmyndigheden mener, at situationen er anderledes med hensyn til EØS-retten, for så vidt angår EFTA-staterne. I EFTA-staterne reguleres den interne virkning af EØS-retten af den pågældende forfatning under forbehold for protokol 35 til EØS-aftalen. I henhold til denne protokol er EFTA-staterne i tilfælde af en eventuel konflikt mellem gennemførte EØS-regler og andre lovbestemmelser forpligtet til om fornødent at fastsætte en lovbestemmelse, der sikrer, at EØS-reglerne har forrang. Ifølge EFTA-Domstolen indebærer selve karakteren af en sådan bestemmelse, at enkeltpersoner og økonomiske beslutningstagere i tilfælde af konflikt mellem gennemførte EØS-regler og nationale retsbestemmelser kan påberåbe sig og på nationalt plan gøre enhver rettighed gældende, der måtte kunne følge af EØS-retten⁽⁴⁾, uanset om den direkte er eller er blevet omsat til at være del af den pågældende interne retsorden, hvis den fremstår som ubetinget og er tilstrækkelig præcis⁽⁵⁾.
- (3) For at standstill-klausulen skal kunne fungere ordentligt i EØS, kan det være nødvendigt med et effektivt samarbejde mellem EFTA-Tilsynsmyndigheden og de nationale domstole. Dette kapitel forklarer, hvordan EFTA-Tilsynsmyndigheden agter at bistå de nationale domstole ved at indlede et tættere samarbejde om anvendelsen af EØS-aftalens artikel 61 og 62 i individuelle sager. EFTA-Tilsynsmyndigheden er ikke altid i stand til at skride ind

⁽¹⁾ EFT C 312 af 23.11.1995, s. 8.

⁽²⁾ Retningslinjerne og dette nye kapitel kan findes på EFTA-Tilsynsmyndighedens netsted www.efta.int.

⁽³⁾ EF-Domstolen, sag 120/70, Lorenz mod Tyskland, Sml.1973, s. 1471, præmis 8.

⁽⁴⁾ I denne henseende henvises ligeledes til præamblen til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, hvori det præciseres, at »det er de kontraherende parterers mål under fuld respekt for domstolenes uafhængighed at nå og opretholde en ensartet fortolkning og anvendelse af EØS-aftalen og de bestemmelser i EF-lovgivningen, hvis indhold er gengivet i denne aftale, og at nå til ligebehandling af enkeltpersoner og virksomheder, hvad angår de fire friheder og konkurrencevilkårene«. I præamblen hedder det endvidere, at »der i anvendelsen af protokol 1-4 til aftalen skal tages behørigt hensyn til Kommissionen for De Europæiske Fællesskabers hidtidige retlige og administrative praksis inden denne aftales ikrafttræden«.

⁽⁵⁾ EFTA-Domstolen, Sag E-1/94, Ravintoloitsijain Liiton Kustannus Oy Restamark, EFTA-Court Report, bind 1, januar 1994 til 30. juni 1995, præmis 77.

øjeblikkeligt for at beskytte tredjeparters interesser i statsstøttesager, og de nationale domstole vil måske være bedre placeret til at sikre, at overtrædelser af standstill-klausulen behandles og afhjælpes.

9A.2. *Beføjelser*

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden har ansvaret for, at EØS-aftalens bestemmelser om statsstøtte gennemføres, og for at sikre, at EFTA-staterne anvender samme bestemmelser. De nationale domstole er ansvarlige for beskyttelsen af rettigheder og håndhævelsen af pligter, normalt efter anmodning fra private parter. EFTA-Tilsynsmyndigheden skal undersøge alle støtteforanstaltninger, der falder ind under artikel 61, stk. 1, for at vurdere, om de er forenelige med EØS-aftalen. De nationale domstole skal sikre, at EFTA-staterne overholder deres proceduremæssige forpligtelser.
- (2) Standstill-klausulen medfører, at EFTA-staterne ikke må gennemføre påtænkte foranstaltninger, inden proceduren efter artikel 1, stk. 2, i protokol 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen har ført til en endelig stillingtagen. Bestemmelsen er et generelt forbud mod at gennemføre støtteforanstaltninger, før EFTA-Tilsynsmyndigheden har truffet en beslutning, hvilket også gælder sager, hvor der ikke er indledt en formel procedure.
- (3) Det i bestemmelsen omhandlede gennemførelsesforbud gælder alle støtteforanstaltninger, der er blevet gennemført uden forudgående anmeldelse⁽⁶⁾, og hvis de er blevet anmeldt, gælder forbuddet i den indledende fase, og hvis EFTA-Tilsynsmyndigheden iværksætter en undersøgelsesprocedure, gælder det, indtil EFTA-Tilsynsmyndighedens endelige beslutning foreligger.
- (4) Det er klart, at en domstol vil skulle tage stilling til, om de »påtænkte foranstaltninger« udgør statsstøtte som omhandlet i EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, før den træffer en beslutning på basis af standstill-klausulen. Følgelig skal begrebet statsstøtte fortolkes således, at det ikke blot omfatter subsidier, men også skattebegunstigelser og investeringer med offentlige midler foretaget under forhold, som ville have afholdt en privat investor fra at yde støtte. Støtten skal stamme fra »staten«, som omfatter alle niveauer, variationer og grene af offentlige myndigheder. Der skal være tale om støtte til bestemte virksomheder eller til produktionen af bestemte varer: denne forudsætning tjener til at skelne mellem de former for statsstøtte, som artikel 61, stk. 1, finder anvendelse på, og generelle foranstaltninger, som artikel 61, stk. 1, ikke finder anvendelse på. For eksempel betragtes foranstaltninger, der hverken har til formål eller til følge at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, eller som er rettet mod personer i overensstemmelse med objektive kriterier, der ikke tager hensyn til, hvor eller i hvilken sektor eller virksomhed støttedtageren er beskæftiget, ikke som statsstøtte.
- (5) Kun EFTA-Tilsynsmyndigheden kan bestemme, at statsstøtte er »forenelig med EØS-aftalen«, og dermed godkende støtten.
- (6) Ved anvendelse af standstill-klausulen kan de nationale domstole naturligvis henvise præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af EØS-aftalens artikel 61 til EFTA-Domstolen i overensstemmelse med artikel 34 i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen. De kan også anmode om bistand fra EFTA-Tilsynsmyndigheden ved at bede den om »juridiske eller økonomiske oplysninger«⁽⁷⁾.
- (7) Den nationale domstols opgave består i at beskytte de rettigheder, som borgerne har som følge af forbuddet i standstill-klausulen, som behørigt er gennemført i EFTA-staternes interne retsordener⁽⁸⁾. Det faktum, at sidste punktum i artikel 1, stk. 3, i protokol 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, som efter EFTA-Tilsynsmyndighedens mening opfylder de implicite kriterier i protokol 35 til EØS-aftalen om at være ubetinget og tilstrækkelig præcis, er blevet gennemført i EFTA-staternes interne retsordener, giver de nationale domstole tilstrækkelige beføjelser til at sikre, at standstill-klausulen håndhæves. Den nationale domstol bør gøre brug af alle relevante instrumenter og midler samt nationale retsforskrifter til at håndhæve sidste punktum i artikel 1, stk. 3, i protokol 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen. En national domstol skal i en sag, der falder ind under dens kompetence, beskytte de rettigheder, som loven tillægger borgerne. En dommer kan alt efter omstændighederne og i overensstemmelse med de gældende nationale retsforskrifter og EFTA-Domstolens, EF-

⁽⁶⁾ Med undtagelse af »eksisterende« støtteforanstaltninger, som kan gennemføres, indtil EFTA-Tilsynsmyndigheden har bestemt, at de er uforenelige med EØS-aftalen.

⁽⁷⁾ Som angivet i EF-Domstolens Delimitis-dom (Sag C-234/89, Delimitis mod Henninger Bräu, Sml. 1991 I, s. 935).

⁽⁸⁾ Standstill-klausulen er gennemført i Island ved kapitel XI, artikel 46, i konkurrenceloven (Lovtidende A, nr. 8/1993, som ændret ved lov nr. 24/1994, 83/1997 og 82/1998). I Norge er bestemmelsen gennemført ved § 2 i gennemførelsesbestemmelserne for EØS-aftalens statsstøtteregler (fastlagt ved kongelig anordning af 4. december 1992 i henhold til lov nr. 117 af 27. november 1992 om statsstøtte, jf. EØS-aftalen, artikel 61 ff., fremlagt af Industri- og Energiministeriet, ændret ved kongelig anordning af 31. marts 1995. Ændret ved kongelig anordning af 13. september 1996). Da Liechtenstein har et monistisk system, er standstill-klausulen direkte inkorporeret i landets retssystem (Liechtensteinisches Landesgesetzblatt, Jahrgang 1995, nr. 72, 28. april 1995).

Domstolens og Førsteinstansrettens retspraksis træffe foreløbige forholdsregler, f.eks. ved at beordre indefrysning eller tilbagebetaling af penge, der er udbetalt ulovligt, og tilkende de parter, hvis interesser er blevet skadet, erstatning, når nationale retsfor skrifter giver mulighed herfor.

- (8) EFTA-Tilsynsmyndigheden mener, at sideløbende anvendelse af national statsstøtte lovgivning er forenelig med anvendelse af EØS-statsstøttereglerne, hvis blot dette ikke går ud over en effektiv og ensartet anvendelse og håndhævelse af sidstnævnte. Der er i EØS-aftalen taget højde for, at enhver form for konflikt, der måtte opstå som følge af sideløbende anvendelse af nationale og gennemførte EØS-statsstøtteregler, løses ved, at den gennemførte EØS-lovgivning har forrang. Formålet med dette princip er at udelukke muligheden for, at en national foranstaltning kan skade effektiviteten af EØS-rettens bestemmelser.

9A.3. *EFTA-Tilsynsmyndighedens begrænsede beføjelser*

- (1) De nationale domstoles anvendelse af EØS' statsstøtteregler har væsentlige fordele for enkeltpersoner og virksomheder. EFTA-Tilsynsmyndigheden kan ikke tilkende skadeserstatning for tab forårsaget af en overtrædelse af national lovgivning, der gennemfører sidste punktum i artikel 1, stk. 3, i protokol 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen. Det kan kun de nationale domstole. De nationale domstole kan som regel træffe foreløbige forholdsregler og bringe overtrædelser til ophør hurtigt. Desuden kan en national domstol bestemme, at en sagsøger, der har fået medhold i sagen, skal have dækket sine sagsomkostninger. Dette er aldrig muligt i forbindelse med administrative procedurer indbragt for EFTA-Tilsynsmyndigheden.

9A.4. *Anvendelse af artikel 1 i protokol 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen*

- (1) EFTA-staterne skal underrette EFTA-Tilsynsmyndigheden om alle planer om at indføre støtteforanstaltninger eller ændre allerede godkendte støtteforanstaltninger. Dette gælder også støtte, der eventuelt vil kunne godkendes automatisk i henhold til EØS-aftalens artikel 61, stk. 2, da EFTA-Tilsynsmyndigheden skal sikre sig, at de fornødne betingelser er opfyldt. Den eneste undtagelse fra denne anmeldelsespligt er støtte betegnet som de minimis-støtte, da den ikke påvirker handelen mellem EØS-aftalens kontraherende parter og således ikke falder ind under artikel 61, stk. 1⁽⁹⁾.
- (2) EFTA-Tilsynsmyndigheden modtager anmeldelser af generelle ordninger eller programmer for støtte såvel som af planer om at yde støtte til individuelle virksomheder. Når først en ordning er blevet godkendt af EFTA-Tilsynsmyndigheden, skal individuelle tildelinger af støtte som led i ordningen normalt ikke anmeldes. Men i henhold til visse retningslinjer og rammebestemmelser for støtte til bestemte industrier eller for bestemte typer støtte skal alle støttetildelinger eller støttetildelinger over et bestemt beløb anmeldes individuelt. EFTA-Tilsynsmyndigheden kan også som betingelse for godkendelse af en bestemt ordning kræve, at enhver anvendelse af ordningen anmeldes individuelt. EFTA-staterne skal anmelde støtte, som de ønsker at yde uden for rammerne af en godkendt ordning. Der stilles krav om anmeldelse af påtænkte foranstaltninger, herunder planer om overførsler af offentlige midler til offentlige eller private virksomheder, der måtte indebære støtte som omhandlet i artikel 61, stk. 1.
- (3) Det første spørgsmål, som nationale domstole skal tage stilling til i en sag vedrørende national lovgivning, der gennemfører sidste punktum i artikel 1, stk. 3, i protokol 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, er, om foranstaltningen udgør ny eller eksisterende statsstøtte som omhandlet i artikel 61, stk. 1. Det andet spørgsmål, der skal besvares, er, om foranstaltningen er blevet anmeldt enten individuelt eller som led i en ordning, og om EFTA-Tilsynsmyndigheden i bekræftende fald har haft tilstrækkelig tid til at træffe en beslutning.
- (4) Med hensyn til støtteordninger anses to måneder for at være »tilstrækkelig tid«, hvorefter den berørte EFTA-stat — efter at have givet EFTA-Tilsynsmyndigheden forudgående meddelelse herom — kan gennemføre den anmeldte foranstaltning. Dette tidsrum forkortes frivilligt af EFTA-Tilsynsmyndigheden til 30 arbejdsdage for individuelle sager og til 20 arbejdsdage i forbindelse med »hasteproceduren« og for nye støtteordninger for små og mellemstore virksomheder. Tidsrummet løber fra det tidspunkt, hvor EFTA-Tilsynsmyndigheden er sikker på, at oplysningerne fra EFTA-staten er tilstrækkelige til, at den kan træffe en beslutning.
- (5) Hvis EFTA-Tilsynsmyndigheden har besluttet at indlede proceduren i artikel 1, stk. 2, i protokol 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, løber den periode, i hvilken en støtteforanstaltning ikke må gennemføres, indtil EFTA-Tilsynsmyndigheden har vedtaget en positiv beslutning. For ikke-anmeldte støtteforanstaltninger er der ikke fastsat nogen tidsfrist for EFTA-Tilsynsmyndighedens beslutningsproces, om end EFTA-Tilsynsmyndigheden vil behandle sagen hurtigst muligt. Der må ikke ydes støtte, før EFTA-Tilsynsmyndigheden har vedtaget sin endelige beslutning.

⁽⁹⁾ Jf. kapitel 12 i retningslinjerne for statsstøtte vedrørende de minimis-reglen.

- (6) Hvis EFTA-Tilsynsmyndigheden ikke har taget stilling til en støtteforanstaltning, kan de nationale domstole, ved fortolkningen af national lovgivning, der gennemfører EØS-retten, tage udgangspunkt i EFTA-Domstolens, EF-Domstolens og Førsteinstansrettens retspraksis såvel som beslutninger vedtaget af EFTA-Tilsynsmyndigheden og Kommissionen. EFTA-Tilsynsmyndigheden har offentliggjort retningslinjer⁽¹⁰⁾, som kan være til hjælp i denne henseende.
- (7) De nationale domstole skulle således være i stand til at afgøre, om den relevante foranstaltning er ulovlig, fordi EFTA-staten ikke opfyldte anmeldelseskravet. Hvis de nationale domstole er i tvivl, kan de anmode om en præjudiciel afgørelse fra EFTA-Domstolen i overensstemmelse med artikel 34 i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen⁽¹¹⁾.
- (8) Når de nationale domstole træffer afgørelse om, at standstill-klausulen ikke er blevet overholdt, skal de fastslå, at den pågældende foranstaltning er i strid med den nationale lovgivning, der gennemfører EØS-retten, og træffe de fornødne forholdsregler til at beskytte de rettigheder, som tilkommer borgerne og virksomhederne.

9A.5. *Virkninger af EFTA-Tilsynsmyndighedens beslutninger*

- (1) En national domstol er bundet af en beslutning, som EFTA-Tilsynsmyndigheden har truffet og rettet til en EFTA-stat i henhold til artikel 1, stk. 2, i protokol 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, når modtageren af den pågældende støtte bestrider gyldigheden af beslutningen, som vedkommende er blevet underrettet skriftligt om af den berørte EFTA-stat, og når støttemodtageren har undladt at klage med påstand om annullation af beslutningen inden for den tidsfrist, der er fastsat i artikel 36 i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen.

9A.6. *Samarbejde mellem de nationale domstole og EFTA-Tilsynsmyndigheden*

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden erkender, at ovenstående principper for de nationale domstoles anvendelse af statsstøttereglerne har en kompleks karakter og ikke altid er udtømmende nok til at sætte domstolene i stand til at udføre deres funktion korrekt. De nationale domstole kan derfor anmode EFTA-Tilsynsmyndigheden om bistand.
- (2) EØS-aftalens artikel 3, der er udformet efter EF-traktatens artikel 10 (tidligere artikel 5), forpligter de kontraherende parter til at træffe alle almindelige eller særlige foranstaltninger til at sikre opfyldelsen af de forpligtelser, der følger af EØS-aftalen, og til at fremme samarbejde inden for rammerne af aftalen⁽¹²⁾.
- (3) EF-Domstolen har udtalt, at i henhold til EF-traktatens artikel 10 har Kommissionen pligt til at samarbejde loyalt med de retsinstanter i EF-medlemsstaterne, der har til opgave at påse, at fællesskabsretten anvendes og overholdes i det nationale retssystem⁽¹³⁾. EFTA-Tilsynsmyndigheden mener sig omfattet af en lignende forpligtelse over for de nationale domstole i EFTA-staterne i henhold til den tilsvarende artikel 3 i EØS-aftalen og artikel 2 i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen. Det er endvidere dens opfattelse, at et sådant samarbejde er af afgørende betydning for en effektiv og konsekvent anvendelse af EØS' statsstøtteregler. De nationale domstoles deltagelse i anvendelsen af konkurrenceretten på statsstøtteområdet er endvidere nødvendig for at give standstill-klausulen virkning. Aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen forpligter EFTA-Tilsynsmyndigheden til at følge proceduren i artikel 1, stk. 2, i protokol 3, før den kan kræve tilbagebetaling af støtte, der er uforenelig med EØS-aftalen. Anvendelsen af reglerne om anmeldelse på statsstøtteområdet udgør derfor et vigtigt element i forbindelse med de retsmidler, der står til rådighed for enkeltpersoner og virksomheder.
- (4) På denne baggrund agter EFTA-Tilsynsmyndigheden at gøre følgende for at styrke samarbejdet med de nationale domstole.
- (5) EFTA-Tilsynsmyndigheden lægger stor vægt på åbenhed og gennemsigtighed. Den bestræber sig på at give de berørte parter nyttige oplysninger om anvendelsen af konkurrencereglerne. Med henblik herpå vil den fortsætte

⁽¹⁰⁾ Proceduremæssige og materielle regler for statsstøtte (retningslinjer for statsstøtte), oprindeligt vedtaget og offentliggjort den 19. januar 1994. Offentliggjort i EFT L 231 af 3.9.1994 og i EØS-tillægget til EFT nr. 32 af samme dato, senest ændret (for 22. gang) ved afgørelse nr. 329/99/KOL af 16. december 1999 (endnu ikke offentliggjort).

⁽¹¹⁾ EFTA-Domstolen afgiver normalt præjudicielle afgørelser inden for otte måneder.

⁽¹²⁾ Jf. også artikel 2 i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, hvori det hedder, at »EFTA-staterne træffer alle almindelige eller særlige foranstaltninger til at sikre opfyldelsen af de forpligtelser, som følger af denne aftale. De afholder sig fra at træffe foranstaltninger, der vil kunne bringe virkeliggørelsen af denne aftales målsætninger i fare«.

⁽¹³⁾ EF-Domstolen, sag C-2/88, Imm. Zwartveld, Sml. 1990, præmis 18, sag C-234/89, Delimitis mod Henninger Bräu, Sml. 1991, præmis 53.

med at offentliggøre så megen information som muligt om statsstøttesager og statsstøttepolitik. EFTA-Domstolens, EF-Domstolens og Førsteinstansrettens retspraksis, generelle tekster vedrørende statsstøtte offentliggjort af EFTA-Tilsynsmyndigheden, beslutninger truffet af EFTA-Tilsynsmyndigheden eller Kommissionen, Kommissionens årsberetninger om konkurrencepolitikken og den månedlige EU-Bulletin kan være til hjælp for de nationale domstole i forbindelse med deres behandling af individuelle sager.

- (6) Er sådanne generelle oplysninger ikke tilstrækkelige, kan de nationale domstole inden for rammerne af deres nationale retsplejeregler anmode EFTA-Tilsynsmyndigheden om oplysninger af proceduremæssig karakter med henblik på at få at vide, om EFTA-Tilsynsmyndigheden behandler en bestemt sag, om en sag er blevet anmeldt, eller om EFTA-Tilsynsmyndigheden officielt har indledt en procedure eller truffet anden beslutning.
- (7) De nationale domstole kan også anmode EFTA-Tilsynsmyndigheden om at udtale sig, hvis anvendelsen af artikel 61, stk. 1, i EØS-aftalen eller artikel 1, stk. 3, i protokol 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen volder særlige vanskeligheder. For så vidt angår artikel 61, stk. 1, kan disse vanskeligheder især vedrøre karakteriseringen af foranstaltningen som statsstøtte, foranstaltningens potentielle fordrejning af konkurrencen og dens påvirkning af samhandelen mellem de kontraherende parter. Domstolene kan derfor konsultere EFTA-Tilsynsmyndigheden om dens sædvanlige praksis i relation til disse spørgsmål. De kan også anmode EFTA-Tilsynsmyndigheden om faktuelle oplysninger, statistikker, markedsundersøgelser og økonomiske analyser. Hvor det er muligt, vil EFTA-Tilsynsmyndigheden udlevere disse oplysninger eller angive den kilde, hvorfra de kan fremskaffes.
- (8) I sine svar vil EFTA-Tilsynsmyndigheden ikke gå ind på substansen i individuelle sager eller foranstaltningens forenelighed med EØS-aftalen. EFTA-Tilsynsmyndighedens svar vil ikke være bindende for den domstol, der har anmodet om oplysningerne. EFTA-Tilsynsmyndigheden vil præcisere, at dens stillingtagen ikke er definitiv, og at de nationale domstoles ret til at anmode EFTA-Domstolen om en præjudiciel afgørelse på ingen måde berøres heraf.
- (9) Ud fra hensynet til en korrekt retspleje bør EFTA-Tilsynsmyndigheden hurtigst muligt besvare anmodninger om oplysninger af retlig eller faktisk art. Men det kan kun lade sig gøre, når en række betingelser er opfyldt. Det er naturligvis nødvendigt, at EFTA-Tilsynsmyndigheden rent faktisk råder over de ønskede oplysninger, og EFTA-Tilsynsmyndigheden må kun videregive oplysninger, der ikke er fortrolige.
- (10) EFTA-Tilsynsmyndigheden må ifølge artikel 14 i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen ikke videregive fortrolige oplysninger. Desuden gælder forpligtelsen til loyalt samarbejde forholdet mellem de nationale domstole og EFTA-Tilsynsmyndigheden og vedrører ikke parterne i en sag, der verserer for disse domstole. EFTA-Tilsynsmyndigheden er forpligtet til at udvise retlig neutralitet og objektivitet. Den vil derfor kun efterkomme anmodninger om oplysninger, der er fremsat af en national domstol, enten direkte eller indirekte via sagens parter, når den af den nationale domstol er blevet pålagt at anmode om visse oplysninger.

9A.7. *Afsluttende bemærkninger*

- (1) Dette kapitel er af rent vejledende karakter og berører på ingen måde EFTA-staternes, enkeltpersoners eller virksomheders rettigheder i henhold til gennemført EØS-ret.
- (2) Dette kapitel påvirkes ikke af EFTA-Domstolens, EF-Domstolens og Førsteinstansrettens fortolkninger af EØS-retten.